

Հ.Հ. Պետրոսյան

ԿՐԹԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հողվածում քննարկված է կրթական քաղաքականության առաջնորդությունները, հաշվի առնելով առկա իրողություններն ու ժամանակակից մարտահրավերները, համաշխարհային զարգացման ընդհանուր միտումները՝ հիմնված լինելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ երաշխավորված քաղաքացիների կրթության իրավունքների վրա: Վերլուծված են որակյալ կրթության հասանելիության պետական երաշխիքները, քննարկված է նաև հանրակրթական դպրոցների շրջանավարտների կրթության արդյունքների գնահատման օբյեկտիվությունը բարձրացնելու և միջնակարգ ու բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ստանալու հավասար հնարավորությունների ապահովման համար անհրաժեշտ հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ավարտական քննությունների և բուհերի ու քոլեջների ընդունելության քննությունների գործող համակարգը բարեփոխելու հրապարակությունը: Հիմնավորված է անկախ բնակության վայրից և ընտանիքի եկամտի մակարդակից կրթության մատչելիությունն ընդլայնելու պետական նվազագույն սոցիալական չափորոշիչների համակարգի ներդրման անհրաժեշտությունը:

Առանցքային բառեր. քաղաքականություն, քաղաքականության առաջնահերթություն, սոցիալական ոլորտ, մանկավարժական համակարգ, մշակույթ, կրթության մատչելիություն:

Կրթական քաղաքականությունը պետական քաղաքականության կարևորագույն բաղադրիչն է, անհատի հիմնարար իրավունքների և ազատությունների ապահովման, սոցիալ-տնտեսական և գիտատեխնոլոգիական զարգացման տեմպերի անշեղ աճի, հասարակության հումանացման և մշակույթի աճի գործիք: Կրթական քաղաքականությունը հանրային համաձայնության հիման վրա է սահմանում կրթության զարգացման հիմնարար նպատակներն ու խնդիրները, երաշխավորում դրանց իրականացումը պետության և հասարակության համակարգված գործողությունների միջոցով:

Արդի ժամանակաշրջանում կրթական քաղաքականության առաջնային խնդիրն է հասնել կրթության այնպիսի որակի, որ համապատասխանի անհատի կրթական պահանջմունքներին, հասարակության ու պետության ներկա և ապագա պահանջերին:

Կրթական քաղաքականությունն արտացոլելով ազգային շահերը կրթության ոլորտում և դրանք ներկայացնելով համաշխարհային հանրությանը, միաժամանակ պետք է հաշվի առնի համաշխարհային զարգացման ընդհանուր միտումները:

Համաշխարհային զարգացման հիմնական ժամանակակից միտումներով պայմանավորված կրթության համակարգի էական փոփոխությունները պետք է լինեն՝

- հասարակության զարգացման տեմպերի արագացում և, որպես հետևանք, փոփոխվող միջավայրում մարդկանց կյանքին արագ նախապատրաստելու անհրաժեշտությունը,
- անցում դեպի հետինդուստրիալ, տեղեկատվական հասարակություն, միջմշակութային փոխգործակցության մասշտաբի էական ընդլայնում, որի հետ կապված առանձնահատուկ նշանակություն են ձեռք բերում մարդամոտության և հանդուրժողականության գործոնները,

- գլոբալ հիմնախնդիրների ի հայտ գալն ու աճը, որոնք հնարավոր է լուծել միայն միջազգային հանրության շրջանակներում համագործակցության արդյունքում, ինչը պահանջում է երիտասարդ սերնդի մոտ ժամանակակից մտածողության ձևավորում,
- հասարակության ժողովրդավարացում, քաղաքական և սոցիալական ընտրության հնարավորությունների ընդլայնում, ինչը նման ընտրություն կատարելու համար քաղաքացիների պատրաստակամության մակարդակը դարձնում է անհրաժեշտ,
- տնտեսության դինամիկ զարգացում, մրցակցության բարձրացում, ոչ հմուտ և ցածր որակավորում ունեցող աշխատուժի շրջանակի կրճատում, զբաղվածության ոլորտում կառուցվածքային խորը փոփոխություններ, որոնք պայմանավորվում են մասնագիտական զարգացմամբ, աշխատողների վերապատրաստմամբ և նրանց մասնագիտական աճի մշտական պահանջմունքներով, շարժունակությամբ,
- մարդկային կապիտալի կարևորության աճը, ինչը հանգեցնում է ինչպես երիտասարդների, այնպես էլ չափահաս բնակչության ինտենսիվ կրթության և ավելի արագ զարգացման:

Արտերկրում իրականացվող կրթական բարեփոխումներն ուղղված են հասարակության ներկա և ապագա պահանջմունքներին, ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանը, ներառյալ նաև՝ կրթության համակարգերը:

Կրթության դերը երկրի զարգացման ներկա փուլում որոշվում է Հայաստանի Հանրապետության՝ ժողովրդավարական հասարակության, իրավական պետության, շուկայական տնտեսության անցնելու խնդիրներով և Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության ու հասարակության զարգացման տեմպերը համաշխարհային միտումներից հետ մնալու պատճառների հաղթահարման խնդիրներով: Կրթությունը պետք է լինի Հայաստանի հասարակության և պետության գլխավոր առաջնահերթություններից մեկը:

Ժամանակակից աշխարհում մեծանում է կրթության նշանակությունը ոչ միայն տնտեսության, այլև որպես ամբողջ հասարակության նոր որակի ձևավորման կարևորագույն գործոն: Կրթության դերը մշտապես աճում է նաև մարդկային կապիտալի աճող ազդեցությանը զուգընթաց [2]:

Հայաստանի Հանրապետությունում կրթության համակարգն առաջադեմ երկրների կրթության համակարգերին համարժեք դարձնելու նպատակով իրականացվել և իրականացվում են մեծ ծավալի բարեփոխումներ: Սակայն, այդ բարեփոխումները կարող են արագ կորցնել իմաստը, եթե չձևակերպվի համազգային լայն աջակցություն վայելող կրթական քաղաքականություն, եթե պետությունը չվերականգնի իր պատասխանատվությունն ու ակտիվ դերն այդ ոլորտում, եթե չկատարի կրթության հիմնարար, բազմակողմանի և համապարփակ արդիականացում՝ դրա համար անհրաժեշտ ռեսուրսների հատկացմամբ և դրանց արդյունավետ օգտագործման մեխանիզմների ստեղծմամբ:

Կրթության ոլորտում պետական քաղաքականությունը գոյություն ունի այնքան ժամանակ, քանի դեռ գոյություն ունի պետությունը: Այն որոշվում է օրենսդիր և գործադիր իշխանությունների որոշումներով [3]:

Կրթության ոլորտում Հայաստանի Հանրապետության պետական քաղաքականության բնույթի, բովանդակության և առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը, և կրթական

քաղաքականությունն ընդհանրապես, անհնար է առանց այդ հասկացությունների բովանդակության նախնական վերլուծության:

Փիլիսոփաների և քաղաքագետների մեծ մասը կրթության ոլորտի քաղաքականությունը չի դիտարկում որպես ինքնուրույն ուղղություն, լավագույն դեպքում այն ներառում է սոցիալական կամ մշակութային քաղաքականության կառուցվածքում: Այդ հանգամանքը կարելի է դիտարկել հասարակության մեջ կրթության և կրթական քաղաքականության դերի ակամա թերարժեք արտացոլում:

Ի հակադրություն դրա, Հայաստանի օրենսդրությունը ոչ միայն առանձնացրեց կրթական քաղաքականությունը որպես պետական քաղաքականության կարևոր ոլորտ, այլ դեռ 1999թ. ամրագրեց «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքում, որն ըստ էության, կրթության ոլորտը հռչակեց առաջնահերթություն [1]:

Կրթական քաղաքականությունը, ընդհանուր առմամբ, կարելի է հասկանալ որպես պետության ներքին քաղաքականության առանցքային ուղղություններից մեկը, որի նպատակն է ստեղծել տնտեսական, ինստիտուցիոնալ և հոգևոր ու գաղափարական պայմաններ կրթության հիմնական գործառույթների իրականացման համար, ներառյալ անձի ընդունակության և ինքնիրացման կարողության ձևավորումը, հասարակության կադրային ներուժի վերարտադրումը և քաղաքացիների դաստիարակությունը պետության ընդունված արժեհամակարգին համապատասխան:

Այլ գործոնների հետ մեկտեղ պետական քաղաքականությունն ընդհանրապես, և պետական կրթական քաղաքականությունը մասնավորապես սահմանում է ֆիզիկական ու իրավաբանական անձանց գործունեության շրջանակը և մեծապես որոշում նրանց գործունեության գերիշխող ուղղությունը [5]: Ներքին քաղաքականության մյուս ոլորտների նման, կրթական քաղաքականությունը սահմանում է քաղաքական տարածքի երեք հիմնական տեսանկյուն և, համապատասխանաբար, ազատ ընտրության երեք սահմանափակում.

- ֆինանսատնտեսական, որը որոշում է կրթության ֆինանսավորման մակարդակը և կառուցվածքը,
- իրավական, ուսումնական գործընթացում թույլատրվածի և արգելվածի սահմանների հստակեցում.
- մշակութային և գաղափարական՝ ընդգրկելով հասարակական գիտակցության վերաբերմունքն ու կողմնորոշումները, որոնք ազդում են ինչպես կրթության բովանդակության, այնպես էլ կառավարման որոշումների ընտրության վրա:

Տեղական ինքնակառավարմանը վերաբերող սահմանադրական նորմերի արմատական փոփոխությունը հանգեցրեց նրան, որ այս ինքնակառավարումը, և դրա հետ մեկտեղ նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունները և հիմնական դպրոցներն անջատվեցին պետական իշխանությունից և հանձնվեցին համայնքներին:

Կրթական քաղաքականությունը պետք է վերաբերի՝

- կրթության մակարդակին՝ նախադպրոցական, տարրական ընդհանուր, հիմնական ընդհանուր, միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր, նախնական (արհեստագործական), միջին, բարձրագույն, հետբուհական մասնագիտական և լրացուցիչ,

- բաղադրիչներին՝ կրթության բովանդակություն, տնտեսական (կրթության բնագավառի աշխատողների վարձատրություն), դաստիարակության համակարգ, ուսումնական հաստատության կառավարում,
- կոնկրետ խնդիրներին. կրթության մատչելիության ընդլայնում՝ բարելավելով դրա որակը, մասնագիտական կրթության արդյունավետության բարձրացում:

Պետական քաղաքականությունը, և առավել ևս կրթական քաղաքականությունն էապես տարբերվում են ոչ միայն պետությունից պետություն, այլ կարող են էապես տարբերվել նույն պետության սահմաններում: Սա հատկապես բնութագրական է կոնֆեդերացիոն պետություններին (օրինակ՝ Շվեյցարիա) կամ դաշնային պետություններին (օրինակ՝ Ռուսաստանի Դաշնություն, ԱՄՆ, Կանադա, Գերմանիա): Որպես կանոն, այդ տիպի պետություններում կրթության ոլորտում քաղաքականության և կրթական քաղաքականության հարցերը մտնում են դաշնային սուբյեկտների իրավասության մեջ: Ընդ որում, դաշնային պետությունների մեծ մասում կրթության ոլորտում պետական քաղաքականության հարցերը վերաբերում են նախադպրոցական, միջնակարգ և բարձրագույն կրթության մակարդակի կրթությանը: Օրինակ՝ ԱՄՆ-ում, Կանադայում և Գերմանիայում այս հարցերն ամբողջությամբ գտնվում են համապատասխանաբար նահանգների, երկրամասերի և հողերի իրավասությունների ներքո: Ռուսաստանի Դաշնությունում նախադպրոցական, ընդհանուր միջնակարգ և նախնական մասնագիտական կրթության բնագավառում տնտեսական և ֆինանսների հարցերը մտնում են ֆեդերացիայի սուբյեկտների իրավասության մեջ: Կրթության բովանդակությունը և կրթության այդ մակարդակների պետական կրթական չափորոշիչները որոշվում են դաշնային կրթական իշխանությունների կողմից: Բարձրագույն կրթության մակարդակում դրա կառավարման, ֆինանսավորման և բովանդակության հարցերը գտնվում են դաշնային իրավասության ներքո: Հայաստանի Հանրապետությունում կրթության բովանդակությունը և կրթության պետական կրթական չափորոշիչներ սահմանված են նախադպրոցական, հանրակրթական և նախնական մասնագիտական կրթական ծրագրերի համար:

Կրթությունը պետության սոցիալական ոլորտի, որը ներառում է նաև առողջապահությունը, մշակույթը, սպորտը, կենսաթոշակային ապահովումը, մեկ մասն է: Տարբեր երկրներում սոցիալական ոլորտում քաղաքականության իրականացումն ապահովվում է գործադիր իշխանության կառույցների տարբեր համակցություններով՝ կախված երկրի առջև ծառայած խնդիրներից և կադրային հնարավորություններից [4]:

Հայկական հասարակության մեջ պահպանվել է այն ըմբռնումը, որ կրթությունը հասարակության և արտադրության արդիականացման, ազգային անվտանգության ապահովման և շուկայական պայմաններում անձնական կարիերա իրականացնելու կարևորագույն գործոնն է: Մի շարք երկրներում փոփոխություններ են տեղի ունենում, երբ փոխվում են իշխող քաղաքական կուսակցությունները, օրինակ՝ Մեծ Բրիտանիայում, որտեղ իշխում են երեք հիմնական քաղաքական ուժեր՝ լեյբորիստները, պահպանողականները և լիբերալները: Այս պարագայում, իհարկե, փոխվում է քաղաքականությունը կրթության ոլորտում:

Ներկայումս բարդ սոցիալական համատեքստում ծագում է մեկ այլ խնդիր՝ մանկավարժական համակարգի սոցիալական բնութագրերն ու տեղը: Այս նպատակով կարևոր է երեք հարց՝

1. ի՞նչ սոցիալական խմբերի և սոցիալական պատվերի է ծառայում մանկավարժական համակարգը:
2. Ո՞ր մասնագիտական խմբերին և նրանց շահերին է ծառայում այդ համակարգը կամ մասնագիտական ո՞ր խմբերի ամրապնդմանն է ուղղված դրա պրակտիկան:
3. Ո՞րն է այդ գաղափարներն իրականացնող ուսուցիչների տեղը ժամանակակից հասարակության և տնտեսության մեջ:

Ըստ երևույթին, շատ շուտով, նույն արագությամբ, ինչպես ինտերնետը դարձավ հասանելի, կզարգանա մանկավարժական գործընթացի տեխնոլոգիականացման գաղափարը: Տեխնոլոգիականացման գործընթացում մասնագետները կբաժանվեն երկու անհավասար դասի: Ոմանք տեխնոլոգիաների ստեղծողներն են, մյուսները՝ դրանց տարրերը, թեկուզ շատ հմուտ:

Բայց արդյո՞ք պետք է համակերպվել ուսուցչության առկա կարգավիճակի հետ՝ որպես զանգվածային մասնագիտություն: Միգուցե պետք է լինի սոցիալապես և տնտեսապես մտածող կրթական քաղաքական գործիչների ընտրություն: Բոլոր դեպքերում, մշակութային, տեխնոլոգիական և տնտեսական համատեքստի շուրջ քննարկումները պետք է լինեն կրթական քաղաքականության քննարկումների կարևոր բաղադրիչ:

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը երաշխավորում է քաղաքացիների կրթության իրավունքները: Պետությունն ամբողջությամբ ապահովում է դրանց իրականացումը, ստեղծելով իրավական և տնտեսական պայմաններ՝

- անվճար միջնակարգ կրթություն՝ պետական չափորոշչի սահմաններում և այլ մակարդակների անվճար կրթություն՝ օրենքով որոշված սահմաններում,
- Հայաստանի բոլոր քաղաքացիներին տարբեր մակարդակների կրթության հավասար հասանելիություն,
- ուսումնական հաստատության և կրթական ծրագրերի ընտրություն՝ անկախ բնակության վայրից և ընտանիքի եկամտի մակարդակից,
- սահմանված պետական չափորոշիչներին համապատասխան կրթություն, որոնք երաշխավորում են հասարակության պահանջներին համապատասխան կրթական ծրագրերի որակ:

Որակյալ կրթության հասանելիությունը նշանակում է նաև պեդագոգական երաշխիքներ՝

- ուսուցում ժամանակակից ուսումնանյութական բազայի վրա՝ օգտագործելով ժամանակակից սարքավորումներ և ուսումնական գրականություն,
- ուսուցում այնպիսի պայմաններում, որոնք երաշխավորում են ուսումնական գործընթացում սովորողի իրավունքների և անձի պաշտպանությունը, նրա հոգեբանական և ֆիզիկական անվտանգությունը,
- սոցիալ-մանկավարժական և հոգեբանամանկավարժական օժանդակություն ընտանիքին, երեխայի զարգացման ընթացքի վաղ ախտորոշում (ֆիզիկական և հոգեբանական),
- սովորողների կողմից պետական գրադարանային ֆոնդերի անվճար օգտագործում, այցելություններ պետական և քաղաքային մշակութային հաստատությունների թանգարաններ և ակումբներ:

Բայց և սովորողները պետք է իրազեկված լինեն աշխատաշուկայի վիճակի ու իրական պահանջարկի, կրթության համար պետության և հասարակության կողմից կատարվող

ծախսերի, իրականացվող կրթության որակի և դրա պետական կրթական չափորոշիչներին համապատասխանության մասին:

Հանրակրթական դպրոցների շրջանավարտների կրթության արդյունքների գնահատման օբյեկտիվությունը բարձրացնելու և միջնակարգ ու բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ստանալու հավասար հնարավորություններ ապահովելու համար զգացվում է հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ավարտական քննությունների և բուհերի ու քոլեջների ընդունելության քննությունների գործող համակարգը բարեփոխելու անհրաժեշտություն: Անհրաժեշտ է հաշվի առնել միասնական պետական քննությունների ընթացքում արձանագրված թերությունները: Միաժամանակ, պետք է պահպանվեն բուհերի և քոլեջների դիմորդների համար պահանջների բարձր մակարդակը: Բուհերի որոշակի կատեգորիաների ամենատաղանդավոր դիմորդներին ընտրելու համար կարող են լրացուցիչ պահանջներ մտցնել, մասնավորապես՝ հաշվի առնելով միջազգային օլիմպիադաների արդյունքները:

Միևնույն ժամանակ, հանրակրթական դպրոցի բարձր դասարաններում մշակվել և ներդրվել է մասնագիտացված ուսուցման (մասնագիտական կրթություն) համակարգ՝ կենտրոնացած կրթության անհատականացման և սովորողների սոցիալականացման վրա, այդ թվում՝ հաշվի առնելով աշխատանքի իրական պահանջարկը: Սակայն այս ոլորտում ևս զգացվում են բարեփոխման անհրաժեշտություն:

Անկախ բնակության վայրից և ընտանիքի եկամտի մակարդակից կրթության մատչելիությունն ընդլայնելու համար անհրաժեշտ է կրթության ոլորտում ներդնել պետական նվազագույն սոցիալական չափորոշիչների համակարգ, ինչպես նաև մշակել և ներդնել սոցիալ-տնտեսական մի շարք համակարգեր՝ ապահովելու կրթության մատչելիությունն իր բոլոր մակարդակներում և նպատակային սոցիալական աջակցություն ցածր եկամուտ ունեցող ընտանիքների, ծնողազուրկ և առանց ծնողական խնամքի մնացած երեխաներին: Այդ թվում՝

- համայնքային հանրակրթական դպրոցների լիազորությունների մի մասը համայնքային մակարդակին պատվիրակելու հնարավորություն,
- ցածր եկամուտ ունեցող սովորողների համար պետական ֆինանսավորման չափանիշերը գերազանցող նպատակային վճարումների ներդրում, որպեսզի ընդլայնվի այլ ուսումնական հաստատություններում նրանց լրացուցիչ կրթական ծառայությունների և ուսումնառության հասանելիությունը, որոնք իրականացնում են պետական կրթական չափորոշիչները գերազանցող բարձր մակարդակի ծրագրեր,
- լրացուցիչ կրթություն ստանալու հնարավորություն տալու համար համայնքային մակարդակում հատուկ սոցիալական պաշտպանության կարիք ունեցող երեխաներին (ցածր եկամուտ ունեցող ընտանիքների երեխաներին) աջակցության մեխանիզմների ստեղծում,
- պետական կրթական վարկերի համակարգի ստեղծում, ցածր եկամուտ ունեցող ընտանիքների երեխաների միջնակարգ և բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ստանալու հնարավորությունների ընդլայնում, վարկերի մարման տարբեր ձևերի նախատեսում,
- կրթության ոլորտ արտաբյուջետային միջոցների ներգրավման և դրանց օգտագործման պայմանների հստակ նորմատիվ-իրավական կարգավորում՝ ապահովելով վճարովի կրթական ծառայությունների սպառողների իրավունքների պաշտպանությունը,

- ակադեմիական և սոցիալական կրթաթոշակների ընդհանուր արժեքի մոտարկումը կենսաապահովման նվազագույն մակարդակին,
- հիմնադրի բյուջեից ուսանողական հանրակացարանների պահպանման ապահովումը, դրանց ոչ նպատակային օգտագործման արգելումը,
- ուսանողների համար ոչ լրիվ բեռնվածությամբ աշխատատեղերի ֆոնդի ստեղծման խրախուսում:

Հանրակրթության մատչելիության ընդլայնման կազմակերպական-մանկավարժական միջոցառումներից առաջին հերթին անհրաժեշտ է կատարելագործել դպրոցահասակ երեխաների ժամանակակից տեխնիկական հիմունքներով հաշվառման համակարգը և ստեղծել պարտադիր հիմնական հանրակրթության ապահովման պետական-հասարակական համակարգ և իրականացնել դրա իրագործման մոնիտորինգ:

Երեխաների դպրոց չհաճախելու իրական պատճառները պարզելու նպատակով իրավիճակի մանրամասն վերլուծություն և գնահատում, այդ թվում՝ ուսումնական հաստատությունների ատեստավորման ընթացքում՝ աշակերտի դուրս մնալու բոլոր դեպքերը [5]:

Կրթության մատչելիության ընդլայնումն ուղղակիորեն պայմանավորված է դրա պահանջարկի և գրավչության աճով: Դպրոցական կրթության բովանդակության նորացումը, կողմնորոշումը դեպի կյանք հիմնական գործոններն են, որոնք ապահովում են հասանելիությունը:

Գյուղի դպրոցականների լիարժեք հանրակրթություն ստանալու հավասար հնարավորություններ ապահովելու համար անհրաժեշտ է միջգերատեսչական հատուկ միջոցառումներ իրականացնել գյուղական դպրոցի զարգացման, դրա արդիականացման ուղղությամբ, որոնք պետք է ուղղված լինեն սոցիալական զարգացման գործում դպրոցի դերի բարձրացմանը: Գյուղի դպրոցների վերակազմավորումը չպետք է որոշվի բյուջետային միջոցների խնայողության միջոցով, քանի որ շատ գյուղական վայրերում հենց դպրոցն է գործում որպես սոցիալ-մշակութային կյանքի հիմնական կենտրոն:

Առողջական խնդիրներ ունեցող երեխաներին (հաշմանդամ) պետությունը պետք է տրամադրի բժշկական և հոգեբանական աջակցություն և բնակության վայրի հանրակրթական դպրոցում ստեղծի հատուկ պայմաններ և միայն բացառիկ դեպքերում՝ հատուկ գիշերօթիկ դպրոցներ:

Հակասոցիալական խնդիրներ ունեցող երեխաները պետք է ունենան պարտադիր անհատական հոգեբանական և մանկավարժական աջակցություն: Սա հատկապես կարևոր է՝ հաշվի առնելով, որ այդ պայմաններում դեռահասների և երիտասարդների շրջանում նման երեխաների թիվը հասել է գրեթե սոցիալական աղետի մասշտաբի:

Անօթևանության և հակասոցիալական վարք ունեցող երեխաների գոյության դեմ պայքարի համար անհրաժեշտ է ձեռնարկել արտակարգ իրավիճակների համապարփակ միջոցառումներ, այդ միջոցառումների իրականացմանը ներգրավելով բոլոր շահագրգիռ գերատեսչություններին: Այդ թվում՝

- Ա.Ս. Մակարենկոյի, Ս.Տ. Շացկու փորձի հիման վրա ուսումնական հաստատությունների ցանցի ստեղծում,

- մասնագիտացված խորհրդատվական կենտրոնների ստեղծում դեռահասների համար, որտեղ նրանք կլուծեն իրենց հոգեբանական, մանկավարժական և բժշկասոցիալական խնդիրները,
- երեխաների որդեգրման կարգի և ընթացակարգերի ռացիոնալացում, խնամատար ընտանիքների և ընտանեկան տիպի մանկատների համակարգի զարգացում,
- հատուկ կադրերի՝ սոցիալական մանկավարժների և հոգեբանների պատրաստում սոցիալական որբության կանխարգելման և ռիսկային խմբի երեխաների հետ աշխատելու համար,
- ուսուցչական կազմի պատրաստում և վերապատրաստում, ինչպես նաև ծնողների համար թմրամոլության և ալկոհոլիզմի կանխարգելման վերաբերյալ ընդհանուր կրթություն,
- պետական մակարդակներում երեխայի իրավունքների հատուկ հանձնակատարների ներդրում:

Այս միջոցները կարող են լինել արդյունավետ դեռահասների և երիտասարդների հակասոցիալական վարքի աճի պատճառ դարձած մի շարք պատճառների վերացման կամ առնվազն պարփակման համար: Այդ պատճառներից մեկը հանգստի ժամանակի և արձակուրդների ոչ ռացիոնալ կազմակերպումն է: Տոնական օրերին երեխաների անտեսումը դարձել է սոցիալական խնդիր: Հրատապ անհրաժեշտություն է ամառային արձակուրդների ընթացքում մեծացնել մանկավարժական ազդեցությունը երեխաների և դեռահասների վրա և ավելացնել նրանց զբաղվածությունը հանրօգուտ աշխատանքում:

Այսպիսով, վերոնշյալ առաջնահերթությունների ռազմավարական մշակումը հնարավոր կդարձնի կրթական քաղաքականության արդիականության ապահովումը:

Գրականություն

1. **«Կրթության մասին»** ՀՀ օրենքը:
2. **Պետրոսյան Հ.Հ.**, Ուսուցման ռազմավարություններ: Ուսումնական ձեռնարկ մագիստրոսի կրթական ծրագրի ուսանողների համար: Եր., 2021. - 164 էջ:
3. **Амбарова П.А.**, Зборовский Г.Е., Политика российской федерации в сфере образования, Учебное пособие, Екатеринбург, 2021. - 216 с. C:/Users/ Rivenn/Downloads/978-5-7996-3382-0_2021.pdf. Դիտում՝ 29.08.2023.
4. **Булаев Н.И.**, Государственное управление развитием системы отечественного образования: Монография. СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2006. - 261 с.
5. **Курдюмов С.П.**, Выбор стратегии и системный анализ, <http://spkurdyumov.narod.ru>. Դիտում՝ 28.08.2023.

Г.А. Петросян

ПРИОРИТЕТЫ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

В статье рассматриваются направления образовательной политики с учетом современных реалий и современных вызовов, общих тенденций мирового развития, основанных на гарантированных Конституцией Республики Армения правах граждан на образование.

Проанализированы государственные гарантии доступа к качественному образованию, обсуждена также срочность необходимости реформирования действующей системы повышения объективности оценки образовательных результатов выпускников общеобразовательных школ и необходимость реформирования действующей системы выпускных экзаменов в общеобразовательных учреждениях и вступительных экзаменов в вузы и колледжи, необходимость обеспечения равных возможностей получения среднего и высшего профессионального образования.

Обоснована необходимость внедрения системы государственных стандартов для расширения доступа к образованию для учащихся независимо от места проживания и уровня доходов семьи.

Ключевые слова: политика, приоритет политики, социальная сфера, педагогическая система, культура, доступ к образованию.

H.H. Petrosyan

PRIORITIES OF EDUCATIONAL POLICY

The article examines the directions of educational policy taking into account modern realities and modern challenges, as well as general trends in world development, based on the rights to education of citizens, guaranteed by the Constitution of the Republic of Armenia. State guarantees of access to quality education were analyzed, the urgency of the need to reform the current system, increasing the objectivity of assessing the educational results of graduates of general education schools and the need to reform the current system of final exams in general educational institutions and entrance exams to universities and colleges, the need to ensure equal opportunities for obtaining secondary and higher professional education.

The need to introduce a system of state standards to expand access to education for students, regardless of place of residence and family income level, is substantiated.

Key words: politics, policy priority, social sphere, pedagogical system, culture, access to education.

Պետրոսյան Հայկ Հմայակի - մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր (ՀՀ ՆԳՆ ՃԿՊԱ, ԲՊՀ, ՀՀ ԳԱԱ ԳԿՄԿ)

Ներկայացման ամսաթիվը՝ 22.09.2023

Գրախոսման ամսաթիվը՝ 06.10.2023